

երկրաւոր երջանկութեան անսահման ձգտումը ոտքի կանգնեցնող լծակ» և սակայն այն հաղարաւոր անձինք, որ նորա հետեւողներն են, միայն հաց չեն ցանկանում. նորա գիտեն ընդհակառակն, որ միայն հացով չեն տարուում մարդիկ. նորա պատասխան են որոնում աշխարհի և կեանքի դրած բոլոր հարցերին և պատրաստ են գորա՝ իրենց այդ հաւատի համար, զոհեր բերել, Հենց այդ պատճառով եկեղեցու գործն այսօր աւելի հեշտ է, քան նախկին շրջաններից որ և է մէկում լինել կարող էր. Երբէք չի եղել այնպիսի մի ժամանակ, երբ այնքան շատ մարդիկ մի հաստատուն ինքնություն համոզում ձեռք բերելու ձգտէին, ինչպէս այսօր. Զնայած որ ամեն ինչ բաժան բաժան և առերևոյթ կազմալուծեալ դրութեան մէջ է՝ կայ այնուամենայնիւ մի զորութիւն, որ ամենուրեք ներս է թափանցում՝ կապում է, ամուր հոգեւոր միութիւն է յառաջ բերում՝ մի տքն է դա և խօսքք, Եւ խօսքքի զօրեղ պէտք է յաղթէ. Մի համոզման համար, որ իսկապէս համոզմունք է, մի հաւատի համար, որ իրօք հաւատալ կարելի է՝ ներկայ սերունդը պատրաստ է կեանքը գրաւ դնել, Մարդն այնպէս ստոր ընութիւն չունի, որ հանգիստ գտնէ սեփական եսի հաւանքին ծառայելով, նա որոնում է մի համոզումն կեանքի գաղափարի մասին, Սակայն հաւատը պէտք է իրօք հաւատալի լինի, Այս է եկեղեցու առաջ դրած խնդիրը, թէ հետմէն և թէ այժմ՝ նա պէտք է ներկայ սերունդին կենդանի Աստուծոյ և յաւիտենական կեանքի մասին քարոզէ. մեր Տիրոջ և Փրկչի մասին վկայէ, որի պատկերը ամենահեռու որոնքին իսկ յարգանք և սէր կարող է դնու աղէտ, նա պէտք է ամենայն լրջութեամբ քարոզէ, որ մեղքը մարդկանց կորուստն է և ամեն տեսակ թշուառութեանց ամենազօրեղ արմատը, և այդ պէտք է անէ նա ամենայն ազատութեամբ, հասկանալի ձևով և արտայայտութեան հասկանալի միջոցներով, Բաւական է, որ նա այս անէ, դորանով արդէն իւր համաշխարհային գործի մեծ մասն արած կլինի. — Այնուհետեւ այս գաղափարն իրագործելու համար նա մի քանի միջոցներ է ցոյց տալիս և ամփոփելով իւր խօսքն ասում է. «Երբէք մեծ խնդիրներ կան մեր և եկող սերունդների առաջ, աւետարանել, մեր եղբայրակիցներին, օգնել բոլոր կարողութեան չափով իրենց կարօտութեան մէջ և պաշտպանել մեր գիտութիւնը, մեր քաղաքակրթութիւնը, մեր կրկին անգամ շնչեղելով վերջինս՝ թէ ինչպէս անհրաժեշտ է ներկայում՝ եկեղեցւոյ վարդապետութեան և գիտութեան մէջ կատարեալ հաշտութիւն կայացնել, նա կըրում է իւր խօսքը եկեղեցական երգի մի հատուածով:

Հետեւում են բուն, երկարատե ծախհարութիւններ և մի քանի անյաջող ընդդիմախօսութեան փորձեր, որոնք քիչ էր մնում ամբողջ համաժողովի թողած վեճի տպաւորութիւնը խանգարէին. Մի ծերունի հոգեւորական Առաքելական հանգանակի հարցը յիշելով՝ պահանջում է, որ Հառնակ նախ իւր արածը ապահարէ, Ահագին աղմուկ է բարձրանում, այնպէս որ նախագահը ստիպւած էր նորա խօսքը ընդհատել, Ապա տեղից վեր է կենում խորապէս յուզուած Հոգեօկկերը, որ դաւանարանական հարցերի մէջ Հառնակի եռանդուն հակառակորդն է, և իւր հեղինակաւոր խօսքով ոչ միայն յաջողում է կրքերը խաղաղացնել, այլ և յառաջ

է բերում մի այնպիսի մարուռեղութիւն, որի շնորհիւ համաժողովը ինչպէս սկսուած էր այնպէս էլ գեղեցիկ, խոր տպաւորիչ կերպով վերջանում է, Արժէք այդ ըզրէին նայել այն բեմի վերայ, ուր կանգնած էին՝ Վաղներ, Հոգեօկկեր, Հորբէ, Հառնակ, Վաֆտան, Հերմանն, Ռադէ, Նաուաման, Գեօհրէ, Բրատն ևն. բուն գերմանական առաքիւնութեան և մտաւոր ու բարոյական ոյժի անձնաւորեալ օրինակներ, Այդ մարդիկ, որոնցից իւրաքանչիւրը հասարակական կեանքի ամբողջ մի շինուած կրում է իւր բաղմաշխատ ուսերի վերայ, ամբողջ առաջնորդութեան գործում ամէն հաշիւներ մոռացած և այսպէս ձեռք ձեռքի տուած կանգնած՝ ցոյց էին տալիս կենդանի օրինակով, թէ ինչով է զօրեղ Գերմանիան. ոչ իւր մեքենաներով, արուեստով, ճոխութեամբ՝ այլ այսպիսի տղամարդներով, Թէ այդ տղամարդոց մօտ պակաս չեն նաև նման կանայք, նոցա դաստիարակող մայրերը, այդ ապացուցել է այս տարուայ համաժողովը, բայց այդ մասին միւս անգամ:

Կ. Վ.

ԵԿԵՂԵՅԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ՀԱՌՎԱԷԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՅԻ

Գերմանիոյ մէջ այս վերջին ամիսներում մեծ աղմուկ է հանել Մելլագէի (Mellage) գատը, որ մայիս 30-ին (18) գանգատւորների դատապարտութեամբ վերջացաւ. — Ատլենի մօտ, մի գաւառում, որի լրանկաց գլխաւոր մեծամասնութիւնը կաթողիկոսներն էր, գրեթե ամբողջութեամբ կարգի Մարիաբերգ վանքը՝ ապաստարան 660 խելագարների, Արդէն վաղուց գերմանացիք գանգատուում էին հիւանդանոցներում և մանաւանդ հոգեւորական կարգերի հսկողութեան ներքոյ եղող հաստատութեանց մէջ տիրող անհմուտ և անիրաւացի վարման դէմ դէպի մտաւոր հիւանդներ, Յանկարծ յայտնուում է Մելլագէ անունով մէկի զբուռածքը, որ Ալէքսեան եղբայրներին մեղադրում է, թէ անգլիացի Փօքէս հոգեւորականին նիւթական շահերի համար, չնայելով նորա մտաւորապէս կատարեալ առողջութեան, 39 ամիս փակած պահել են գժանոցում, թէ նոքա ամենակոպիտ կերպով են վարուում՝ հիւանդների հետ, անտանելի տանջանքներ տալիս նոցա, մինչ ի մահ գանակոծում ևն, Գատաստանական երկարատե քննութիւնը հաստատել է, որ Մելլագէի ցուցումները ճշմարիտ են և որ Ալէքսեանների վանքում մեծամեծ անիրաւութիւններ են գործուել, երբեմն մինչև իսկ միամտարար, տգէտ աշխարհական եղբայրների ձեռքով, Եւ որովհետեւ այս դատին դրեթէ բոլոր մասնակցողները կաթողիկոսներ են և ուղարկման (անլրկնական մղեւաւոր պապական) կաթողիկ մամուլը ամենայն եռանդով

պաշտպանում էր ակէքսեաններին, ուստի դատաստանի հետեւանքները մեծ արատ են ձգում կաթողիկէ եկեղեցու վերայ, Բողոքականները չեն փախցնում ի հարկէ առիթը, այս հանգամանքների վերայ ուշադրութիւն դարձնելու, իսկ բժիշկներն ու քաղաքապետական հիւանդանոցների կազմակերպութիւնը պաշտպանողները պահանջում են նորանոր միջոցներ ձեռք առնել, մտաւոր հիւանդների խնամատարութիւնը աւելի բարձր վիճակի մէջ դնելու համար:

Վերջին ժամանակի ուշադրաւ գլխաւոր դէպքերից մէկն է՝ Շէօնրուրգ—Վալդենրուրգ իշխան Գրիգորիի բողոքականութիւնից կաթողիկոսական դառնալը, նորա հայրը՝ Լընստ իշխանը, որ Տեպլիցում է նստում և մեծ կալուածներ ունի շրջակայքում, ջերմեռանդ բողոքական է և շատ է վշտացած իւր երիտասարդ որդու առանց իւր գիտութեան և հակառակ իւր կամքի, դաւանափոխ լինելուն վերայ, Բողոքական եկեղեցու համար այս դէպքը վճռացուցիչ է գլխաւորապէս այլ պատճառով, որ Գրիգորիի իշխանը իւր հօր գլխաւոր ժառանգը լինելով, նորա մահից յետոյ «*Կուրա*» պէտք է լինի մի շարք բողոքական համայնքների, իսկ այդ իրաւունքը բողոքական եկեղեցիների համար մեծ նշանակութիւն ունի, Իշխանին մեղադրում են, որ նա առանց օրէնքի տրամադրութիւնները պահանջելու, կաթողիկէ կղերի ազդեցութեան ներքոյ դաւանափոխութեան է դիմել, նա ինքը ընտելում է Վաքսսնիայում, իսկ սաքսոնական իրաւանց համաձայն նա պէտք էր հանդիսւոր կերպով կաթողիկոսութիւն ընդունելուց չորս շաբաթ առաջ իւր միտքը յայտնէր ծխատէր պատրիին և երբ վերջին յորդորները այդ ժամանակամիջոցում զուր անցնէին, այնուհետեւ միայն կատարէր իւր մտադրութիւնը, Երեւի նա Աւստրիոյ կալուածատէր լինելով կամեցել է այստեղի օրէնքների ներքոյ ծածկուիլ, բայց այդտեղ էլ մեղադրութիւններ են դրուում՝ նորա դէմ:

Կոմս Պատու ֆոն Հէօնսրէօֆ, որ Յիսուսեան կարգի անգամ լինելով՝ երկու տարի առաջ զուրս եկաւ, բողոքականութիւն ընդունեց և սկսեց իւր տեղեկութիւնները հրապարակ հանել, մօայլ գոյներով նկարագրել այդ կարգի գործունէութիւնը՝ այժմ մի ընդարձակ յօդուածով պաշտպանում է իրեն Յիսուսեանների նոր երկդիմի ակնարկութեանց դէմ, իրր թէ «մարմնական և հոգեկան ակարութեան համար թողել է նա այդ կարգը», Ինչպէս առաջ, ասում է նա, այնպէս էլ այժմ ես պնդում եմ թէ չկայ մի կուսակցութիւն, որ այնպէս

ցած, անխիղճ և կեղծաւոր եղանակով իրեն մի նախորժ անձի ամէն կերպ վնասել ջանար, ինչպէս «ճշմարտութեան, ազատութեան և արդարութեան» համար կռուող «*Կուսակցութիւնը*» նորա նպատակները սրբում են միջոցներով, Իմ Յիսուսեան կարգից զուրս դալու և աւետարանական եկեղեցի մտնելուս պատճառները կրօնական և հայրենասիրական համոզման անձեռնմխելի սահմաններում պէտք է որոնել, երկարատե ծանր կռուով և մեծ զոհարելութեամբ եմ ձեռք բերել ես այդ համոզումը՝ յաղթելով Յիսուսեան կարգի հակակրօնական և հակահայրենասիրական գաղափարներին:

ՌՈՒՈՒՅ ԵԿԵՂԵՅԻ

Յերկ. վեստիկ. շաբաթաթերթի № 28-ում տպուած է մի ուշադրութեան արժանի յօդուած, յիշոցարանութեան, հայհոյասիրութեան չար ատրը արմատախիլ անելու անհրաժեշտութեան մասին, Հանդիսի յօդուածագիրը ամենայն իրաւունքով հայհոյանքը համարում է անբարոյականութեան մի աղբիւր, մանաւանդ մանուկների նկատմամբ, որոնք միանգամայն ապականուում են մեծերի հայհոյասիրութեան շնորհիւ, Թօգուածագիրը ուսններին համարում է աշխարհիս ամենահայհոյասէր ժողովուրդը և անհրաժեշտ է դատում, որ թէ հոգեւոր և թէ մարմնաւոր իշխանութիւնը ամենայնուրեւ ուշադրութիւն դարձնեն այդ վատ սովորութեան վրայ և ամէն ջանք գործ դնեն, որքան կարելի է շուտ, առաջն առնելու այդ ատրի, որ գնալով աւելի ու աւելի վարակում է ուսն ժողովրդին:

Այդ գործումն էլ ամենամեծ դերն ընծայուում է դպրոցին և բարոյական բովանդակութիւն ունեցող, խրատական գրքերին:

Նոյն թերթը մատնացոյց է անում Լիպարնդիի մի յօդուածի վերայ, «Ռուսական եկեղեցին Երևմտեան սահմաններում» վերնագրով, Հեղինակն այդ տեղ գանգատուում է այն արհամարհանքի դէմ, որին հանդիպում է այդ երկրներում ուսաց լեզուն, գերակշռող դերը լեհերէնին տալով, Նոյն իսկ ուսն կրթուած գասակարգը, եթէ ոչ լեհերէն, գոնէ Ֆրանսերէն է խօսում «որպէս զի լեհացիներին չվիրաւորէ», Այն ընտանիքներում ուր խառն ամուսնութիւններ տեղի ունին, մեծ ազդեցութիւն է գործում կաթողիկէ կղերը, մանաւանդ երբ մայրն է կաթողիկէ թէ և օրէնքի համաձայն բոլոր զաւակները օրթոդոքս եկեղեցու ծէսով են մրկրտուում, բայց նորա մեծանում են անտեղեակ ուսաց եկեղեցու դաւանութեան և կարգերին, ան-

տեղեակ ռուսաց լեզուին, Հեղինակի կարծիքով այս ամէնի առաջն առնելու համար պէտք է հոգ տանել ժողովրդական կրթութեան մասին, ռուս գիւղացիներ փոխադրել այդ կողմերը, Վիլնայում հոգևոր ձեմարան բանալ, որպէս զի կրթուած և կաթիլիկներ չեա մրցելու ընդունակ հոգևորականութիւն պատրաստուի: «Յերկ. վեստնիկը» իւր կողմից աւելացնում է, որ այդպիսի մի ձեմարան հաստատելու փորձ եղել է արդէն, բայց նիւթական միջոցների պակասութեան պատճառով անկատար է մնացել: ռուսի և առաջարկում է աւելի գործնական միջոցներ՝ արդէն եղած հոգևոր ձեմարաններում մարդիկ պարաստել, ոստիկանական վարչութիւնը զօրացնել ևլն:

Նորին Մեծութիւն Թագաւոր Այսրը հաճեցաւ յունիս 30-ին Պետերհոֆի պալատում ընդունել Հաբսբուրգի թագաւոր Մենելիքի ուղարկած արտակարգ դեսպանութիւնը, որի ներկայացուցիչն էր իշխան Դամբօ և նորան ուղեկից ի թիւս այլոց Խարրարի թեմի կառավարիչ Ենգղիսմէր եպիսկոպոսը, Ինչպէս յայտնի է Հաբսբուրգի վարչութեան քրիստոնէութիւնը ընդունելով, Երբ դարում բաժանուեցան Միարանակաց վէճերի պատճառով, Վերջին դարերում նորա մօտիկ յարաբերութիւն էին պահպանում Հայոց Երուսաղեմի Պատրիարքութեան հետ. այժմ սկսել են Ռուսաց հետ րարեկամանալ:

Յուլիս 5-ին նոյն պալատում ներկայացաւ Թագաւոր Այսրեր Բուլղարական մի պատգամաւորութիւն, որի առաջնորդն էր Տըրնօվոյի Աղեմնետ մետրապոլիտը, Այս պատգամաւորութեան քաղաքական նշանակութիւն են տալիս և սկիզբն են համարում Ռուսաստանի ու Բուլղարիայի լարուած յարաբերութեան մեղմանալուն:

Վերջին 2ին-ճապոնական պատերազմից յետոյ, ճապոնիայում գործող զանազան եկեղեցեաց առաքելութիւնները սկսեցին կրկնապատիկ եռանդով աշխատել, այդ արդէն կէս-եւրոպականացած և մեծ ապագայ խոստացող երկրի մէջ քրիստոնեաների թիւը շատացնելու, այս կամ այն եկեղեցու ազդեցութիւնը զօրացնելու, Արդէն պատերազմի ժամանակ քրիստոնեաներին ազատ մուտք էր տրուած հիւանդանոցներում և մեծ քանակութեամբ ս. Գիրք էր բաժանուում զօրքի մէջ, Թէ այս յաջողութեանց և թէ այն հանգամանքի շնորհիւ, որ չին-ճապոնական պատերազմը քաղաքակրթութեան ծաւալման համար մեծ նշանակութիւն ունեցող մի դէպք էր, որ խորին Ասիայի դռները պէտք է եւրո-

պական ուսման և արուեստի առաջ բանար, շատերին յոյս էր ներշնչում, թէ ժամանակը եկել է ճապոնական ժողովուրդը քրիստոնեայ դարձնելով, քաղաքակրթութեան հետ մէկ տեղ քրիստոնէութիւն ևս սփռել միլիոնաւոր բուդդայականների և մահմետականների մէջ: Ռուսաց եկեղեցին վաղուց արդէն եռանդով և համեմատաբար մեծ յաջողութեամբ գործում է ճապոնացիների մէջ, Արեւելեան եկեղեցու ծէսերն ու արարողութիւնները աւելի դրաւիչ են մի ասիական ժողովրդի համար, քան բողոքականների քարոզները: Որպէս զի ժամապատութիւնը աւելի մատչելի լինի ճապոնացի զանազան դասակարգերին: Ռուսաց եկեղեցւոյ առաքելութեան պարագլուխ և անխոնջ աշխատող Նիկոլայ եպիսկոպոսը ձեռնարկել է նորից թարգմանելու ժամագիրքը ճապոներէն լեզուով՝ ռուսերէնից, յունարէնի համեմատութեամբ:

Այս ամառը Պետերբուրգի հոգևոր ձեմարանի ուսանողները մի ճանապարհորդութիւն են կատարել դէպի Նովոբորոք յատկապէս հնագիտական նըպատակով, Ուսանողները պրօֆ. Պոկրովսկու առաջնորդութեամբ ուսումնասիրել են գլխաւորապէս Նովոբորոքի եկեղեցական հնութիւնները, Պրօֆ. Պոկրովսկին ընտրուել է նորերս անդամ Լոնդոնի հընագիտական ընկերութեան:

ԲՈՂՈՔԱՎԱՐԵ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԳԵՐՄԱՆՈՒ

Ներկայ թուականի յունիս 13-ից (1)-ից պըրուսական եկեղեցիներում գործածութեան մէջ է մտնում մի նոր վերակարգ եւ ալ ծիսարան, որ մի տարուց ի վեր վիճարանութիւնների և լրագրական քննադատութեան առարկայ էր, Թէ և բազմաթիւ ազատամիտ հոգևորականներ դէմ էին այս նոր ծիսարանի շատ կէտերին, այնուամենայնիւ կարծուում է, որ նա առանց մեծ դժուարութիւնների ընդհանուր ընդունելութիւն կը դնէ և այդպիսով կը վերանան մի շարք անհամաձայնութիւններ և անտեղի կարգեր զանազան տեղական եկեղեցիների միջից:

Օգոստոս 12—14 (յուլիս 31—օգոստոս) տեղի կունենան Բոննում չորրորդ արձակուրդի կուլրսերը աւետարանական հոգևորականների համար, որոնք անցեալներում ազատամիտ գաղափարներ արծարծելուն համար մեծ հակառակութիւնների և յարձակումների պատճառ են եղել, Դասախօսներն են այս անգամ Սաքսէ և Զի-

Ֆերտ ուսուցչապետները, լիցենցիատ Մայեր և լից. Սիմոնս:

Գերմանիայի Պոզեն քաղաքում եկող սեպտ. 23—26 կը գումարուի ներքին միսսիոնի քսանութեւորդ համագումար ժողովը, որի ծրագիրը մէջ ենք բերում այս անգ. «Երարատ Ի ընթերցողներին մի գաղափար տալու համար»:

Երկուշաբթի սեպտ. 23-ին ա) ներքին Միսսիոնի կեդրոնական յանձնախմբի անդամների խորհրդակցութիւն. բ) Համագումար ժողովի բացման առթիւ ժամասացութիւն. գ) Ողջունի ժողով:

Երեքշաբթի սեպտ. 24-ին Առաջին գլխաւոր համաժողով—ա) ներքին Միսսիոնի նախագահի ծառք ժողովի բացման առթիւ: բ) «Բրիտոնեան հասարակական կեանքում» գ) կեդրոնական յանձնախմբի խորհրդակցութիւն արտաքին անդամների, գործակալների, ընկերութիւնների և հաստատութիւնների ներկայացուցիչների հետ: «Ներքին Միսսիոն և հասարակական ձգտումներ» դ) «Սարկաւագուհիների (ողորմած քոյրերի) հաստատութիւններ (Diakonissenhäuser) և սարկաւագների ընկերութիւններ» (Diakonenvereine): զ) առաջարկութիւններ ժողովի անդամների կողմից: է) Երեկոյեան ժամապաշտութիւն. ը) Ազատ ժողով—Աւետարանական տնեղեցների պաշտօնը (Hausvateramt) ընտանիքներում և համայնքներում: Ազատ ճառախօսութիւններ:

Զորեքշաբթի՝ 25 սեպտ. ա) «Բրիտոնեական ընկերական կեանքը համայնքներում» բ) «Երեւոյցողների հոգեշահութեան եղանակը» գ) ինչպիսի տնտեսական-հասարակական անպատեհութիւններ և ի՞նչպիսի կրօնական-բարոյական մտանքներ ունի բանուորների պանդխտութիւնը և ի՞նչպէս պէտք է դարմանել: զ) ընդհանուր ծաշ: ե) Երեկոյեան ժամապաշտութիւն: զ) Երեկոյեան ազատ ժողովներ ճառախօսութիւններ «Հայրենիք օտարութեան մէջ» (Heim im der Fremde) բնարանի մասին 1) «Պոզնի բանուորները օտարութեան մէջ» 2) «Անհայրենիք կանաչ»:

Հինգշաբթի՝ 26 սեպտ. ա) փոխառու գանձարանների ընկերութիւնները և ներքին Միսսիոն: բ) պատանիների ընկերութիւնների (Junglingsvereine) կեանքը: գ) Երկրորդ գլխաւոր համաժողովը—1) ներքին Միսսիոնի նշանակութիւնը համայնքի կեանքի համար մանաւանդ «գիւսսպորայ» ում: 2) նախագահի վերջաբանը: գ) ժամապաշտութիւն ժողովի վերջնախու առթիւ: ե) Համաժողովին մասնակցողների ազատ ժողով: Մենք չը յիշեցնէք ատենախօսների անունները, բայց սյուքանը կարող ենք ասել, որ շատերը նոցանից յայտնի ուսուցչապետներ և պատուիրներ են:

Գերմանական աւետարանական կանանց ընկերութիւններ կան համարեա երկրի ամեն կողմերում: Գոցա թիւը 1444 է. նպատակն է օգնել նիւթապէս և բարոյապէս աղքատ դասակարգի իգական սեռին, մանաւանդ նոցա, որոնք ստիպուած են օտար քաղաքներ գնալ դորձ գտնելու նպատակով: Ընկերութեան անդամուհիները թէ յայտարարութիւններով և թէ անձամբ հետամուտ լինելով՝ աշխատում են իրենց օտարական քոյրերին շրջանի մէջ ձգել, իրենց այդ նպատակով հիմնուած հաստատութիւնների մէջ ապաստանարան տալ, որպէս զի փողոցային մտանգներից աղատ մնան նոքա: Այդ հաստատութիւնների մէջ բանուոր աղջիկները ըստ կարելոյն աժան գնով բնակարան և ծաշ են գտնում: հաստատութիւնները պատուիրների հսկողութեան տակ են, որոնք շարաթուայ մէջ երեկոյեանները որոշ օրեր գալիս, փոքրիկ, դիւրամատչելի բանախօսութիւններ են անում: միութարում և ընդ հաստատութիւնների մէջ կայ և հասարակաց դահլիճ, ուր երեկոյեանները զուարճանալ, պարել, երգել կարող են իրենց համար, որպէս զի հարկաւորութիւն չը զգան զուարճութեան ուրիշ տեղեր գնալ, ուր փորձութիւններ աւելի հեշտութեամբ կարող են պատահել: Այդ երեկոյեան զուարճութեան ժամերին շատ անգամ մասնակցում են ընկերութեան անդամուհիները կամ սարկաւագուհիները, երբեմն էլ մինչև իսկ ազատ ժամերում ձեռագործ և այլն են սովորեցնում: Այդ ընկերութիւններից այժմ՝ 1465-ը մի միութիւն են կազմում: Բերլինի ընկերութիւնները, ուր աւելի բազմաթիւ է աղախիների և բանուոր կանանց դասակարգը, մեծ ծառայութիւններ են մատուցանում: Առանձին բարերար հետեւեցներ է ունենում «կայարանների Միսսիոնը»: ընկերութեան անդամներից շատերը գնում են կայարանները և նոր եկող աղջիկներին օգնութեան ձեռք են մեկնում:

Փարիզի փողոցներ մաքրողները մեծ մասով Հետսեցի (գերմանական դքսութիւն) Գերմանացիներ են: Այդ խեղճերը մինչև այժմ բոլորովին զրկուած էին ժամապաշտութիւնից և հոգեւոր միութարութիւնից՝ կիրակի օրերն էլ զրաղուած լինելու պատճառով: Այժմ ինչպէս յայտնում է Deutsch-Evang. Kirchenzeitung, Փարիզի բողոքական կոնսիստորիան շարաթուայ մէջ ժամապաշտութեան որոշ օր է նշանակել, յատկապէս այդ դասակարգի համար: Լրատուն հաղորդում է, որ եկեղեցին բոլորովին լիքն է լինում աղօթողներով, որոնք՝ կարճ ժամանակով իրենց պարապմունքները ընդհատելով, մինչև իսկ մայրերը երեխաները գր-

կերին կամ ուսելիքի կողմնորոշ եկեղեցի են լըցուում: Օտարոտի, բայց ջերմեամեղ աղօթողների պատկեր է ներկայացնում եկեղեցին:

Մեր եկեղեցականութիւնն էլ մտածում է այն հարկաւոր պանդուխտների մասին: որոնք առանց պաշտպանութեան առանց հոգւոր մխիթարութեան թափառում են և Պոլսում: Բագուում: Թիֆլիսում: Բաթումում և ուրիշ քաղաքներում:

Ռերինի քարոզչական ընկերութիւնը - Յունիսի 11 ին տանից իւր հիմնարկութեան տարեգարձը, Հաշուից երևում է, որ ընկերութիւնը Ափրիկէում 51 իջեաններ, 109 երկրորդական և 193 քարոզչական կեդրոններ ունի, իսկ 2ինաստանում 4 զլխաւոր և 20 երկրորդական իջեաններ 10 քարոզչական կեդրոններով, Ափրիկէում քարոզչութիւնների թիւը 70 է, իսկ 2ինաստանում 8, Ափրիկէում մերկրաւաճների թիւը անցեալ տարուայ ընթացքում 2 208 է, որոնցից հեծանոս 679 հասակաւոր և 144 երեխաներ, իսկ 2ինաստանում 56 հոգի, 1894 թ. վերջում սկսածործ համայնքների անդամների թիւը 27,119 էր:

Ա Ն Ց Ն Ե

Պանանց ժուժկալ-ընկերութիւն.— Յունիսի 16-20 Լոնդոնում գումարուեցաւ World's women's christian Temperance Union-ի միջազգային ժողով, որի հետ միասին կատարուեցաւ նաև National Women's Temperance Association-ի տարեկան 19-րդ. ժողովը: Մեն Բրիտանիայից 400 ներկայացուցիչներ էին եկել: Բացի դորանից 13 եւրոպական և 19 Ամերիկայի, Ասիայի, Ափրիկայի և Աւստրալիայի ընկերութիւնների միութեանց ներնայացուցիչներ: Ժողովը իւր բարձրութեան գագաթնակետին հասաւ յուն. 20-ին Albert Hall- ում: ուր մօտ 10,000 հոգի էին հաւաքուել երկու սեռից: Այստեղ որոշուած վճիռները ժուժկալութեան խնդրին էին վերաբերում: Բայց ժողովը ոչ պակաս նշանակութիւն ունէր նաև հասարական-քաղաքական կողմից: Ժողովի նախագահի գրութիւնը, որով որոշուած է ժուժկալութեան բոլոր ընկերութիւնները քննութեան ենթարկելու, պարունակում է իւր մէջ նաև մի շարք հասարակական-քաղաքական ծանրակշիւ կէտեր: որոնց մեր կեանքին չը համապատասխանելու պատճառով աւելորդ ենք համարում մէջ բերել: Բայց չըմոռանանք յիշել, որ առանձին շեշտուած էր աղքատների խնամատարութեան բարենորոգութիւնը: Ամէնքը համաձայն էին այն կէտի վերաբերութեամբ, որ բոլոր կանայք, ինչ երկրի և ինչ պետութեան էլ պատկանելու լինին ընդհանուր ուժով պէտք է մաքառեն կանանց հաւատարմութեան խնդրի համար և պարլամենտի

անդամ Walter Mr. Saren-ը, որ կանանց ընտրական իրաւունքի ներկայացուցիչ է ներքին պարլամենտում: համառօտ ատենախօսութեամբ խրախուսեց կանանց՝ այդ նպատակի համար աշխատելու:

Պաղեստին.— Պաղեստինի ուսումնասիրութեան անգլիական ընկերութիւնը իրաւունք է ստացել Երուսաղէմի շրջականերում երեք տարով պեղումների կատարելու: Նա բայց է արեւ Երուսաղէմի միջին պարիսպը, որ հարկւր օտ բարձրութիւն ունի և դէպի Սելսովամի բարձունքն է տարածուում: ընկերութիւնը գտել է նոյնպէս հարաւային դուռը, որ Յիսուսի ժամանակ Լսանների դուռն էր կոչուում: որովհետև այն ժամանակ դորա շրջակայքում զբոսնուած գերեզմանների այրերի մէջ էին ապրում հրէական ձգնաւորները: Աւերապէս դոքսոր Բլիսը, որ պեղումների ղեկավարն է, ապրիլի վերջին գտել է այն ջրհորի բերանը, որ յիշուած է Նէեմի 3: 15: Փոքր ինչ դէպի հիւսիս այդտեղից երևում է մի աշտարակ, որի արտաքին մասը թափուել է, կարծոււմ են, որ դա Սելսովամի աշտարակն է, որ Յիսուսի ժամանակ կործանուեցաւ և 18 հոգի տակույն արեց: Ղուկ. 13: 4:

Ա Մ Ծ Ր Ի Կ Ա

Վաշինգտոնում մայիսի 28-ին մեծաւ միացեալ նահանգների պետական քարտուղար և միութեան գաղաւոր Վալտեր Գրեղհամը, իւր ժողովրդի ամենազինւ անդամներից մէկը, Բաջ զինուորականը, միացեալ նահանգների բանակի զօրացըլուիւր սրամիտ իրաւարանը և նշանաւոր պետական մարզը, մի և նոյն ժամանակ մի բարեպաշտ, հաւատարիմ քրիստոնեայ էր, Նա հանգեաւ ի Տէր, Ս. Գրեղի իրեն սիրելի հառուածների ընթերցանութեան ունկն դնելիս, որ կարգումէր նրա ամուսինը:

Գեղեցիկ օրինակ.— Օկուշուրիի (ճափոնական հիւսիսային ամենափոքր կղզիներից մէկը), բնակիչները ապրում են բացառապէս ձկնորսութեամբ: Գարնան որսացած ձուկը այնքան առատ է, որ բաւական է ամբողջ տարուայ պարէնը հայթայթելու: այդ պատճառով էլ նոքա շատ ծոյլ կեանք էին վարում և անձնատուր էին եղել արքեպիսկոսան, որ նոցա մէջ իշխող փառ էր դարձել արդէն: Մի տարուայ ընթացքում 260 հոգուց բաղկացած բնակչութիւնը տարեկան 12 000 մարկ էր ծախսում ոգելից խմիչքների համար, որ իւրաքանչիւր անձնաւորութեան ամսական 4 մարկ էր նստում: իսկ ամբողջ ընտանիքը ամսական հազիւ քսան մարկ էր ծախսում իւր ապրուստի համար: Բնական է, որ կղզու բնակիչները բոլորո-

վին քայքայուէին. շատերը սովի և ցրտի մատնուեցան. ճանապարհները խոպանացան, դպրոցը ցաւալի վիճակի մէջ ընկաւ. Տէրութեան պաշտօնեաների փորձը օգնելու թշուառութեան՝ ի դուր անցաւ. Պղզու բնակիչներէն մի քանիսը մի միտք յղացան. որ և առաջարկեցին ամբողջ հասարակութեանը, այն է բոլորովին թողնել արքեպիսկոպոսին. Սկզբում նրանք մեծ արգելքի հանդիպեցան. բայց վերջապէս հասան իրենց նպատակին. Պղզու ամբողջ հասարակութիւնը ուխտեց թողնել արքեպիսկոպոսը և հետեւեալ որոշումը կազմեց. Ա) «Մենք Օկուշուրի կղզու բնակիչներս պարտաւորուում ենք հրաժարուել հասարակութեամբ որեւից խմիչքների գործածութիւնից և որոշում ենք իսպառ դադարեցնել նորա գնեքն ու տոնելը. Բ) իւրաքանչիւր բնակիչ, որ այս ուխտը չի ստորագրել, այլ կըշարուակի որեւից խմիչքներ ծախել, գնել կամ խմել, կըմերժուի բոլորովին հասարակութեան օգնութիւնից և պաշտպանութիւնից. Պղզու վերայ եղած օտարականներն ու պաշտօնեաները նոյնպէս ենթարկուեցան այս որոշման. Այս ուխտը 5 տարի ժամանակով էր կապուած և ամենայն խտուութեամբ պահպանելին նորա իրենց որոշումները. Հետեւեալը ակնհայտ էր. բնակիչների գրութիւնը միանգամայն կերպարանափոխուեցաւ. նորանոր ճանապարհներ բացուեցան, տները որոգուեցան, համայնական արկղը տասնապատիկ աճեց, երկու շտեմարաններ շինուեցան, ուր համայնքի իւրաքանչիւր ընտանիքի համար բաւականաչափ պաշար է պահուում. Հողի մի մասը, որ աւելի պակաս պտղատու էր, լաւ մշակուեցաւ և տարեկան 800 մարկ եկամուտ է բերում հասարակութեան. Գպրոցը ծաղկում է բնակչութիւնը բազմանում. 1889 թ. հասարակութիւնը նորոգեց իւր ուխտը չը նայելով մի բարձր պաշտօնեայի հակառակութեան. Մայր երկրի մի մեծ համայնք հետեւեց նոյա օրինակին.

Աւր էր, թէ մեր համայնքներն էլ նոյն եղանակով արմատախիլ անէին իրենց մէջ երեւան եկող պակասութիւնները.

Մի 2ինացի քրիստոնեայ նորերս մի գիրք է գրել Վոնֆուկիոսի, Բուդգայի և Քրիստոսի վարդապետութիւնների վերաբերութեամբ. նա հետեւեալ պատկերներով ցոյց է տալիս դոցանից իւրաքանչիւրի արժէքը.

Մի մարդ ընկել էր մի խոր, մթին գրի մէջ, միանգամայն անկարող շարժուելու և գրի կեղտոտ յատակից ազատուելու. Վոնֆուկիոսը պէտք է անցներ գրի մօտով. նա մօտեցաւ գրի եզերքին և ա-

սաց. «Խեղճ մարդ, ցաւում եմ քեզ վրայ. Ի՞նչու այնքան անմիտ էիր, որ փոսն ընկար. եթէ քեզ մի խորհուրդ տալ կարող եմ, այն է, որ եթէ դուրս գալու լինիս, այլ ևս մէջը չընկնիս». — Ա՛խ, ես չեմ կարող դուրս գալ, հառաչեց մարդը.

Ապա եկաւ բուդգայական մի քահանայ և ասաց. «Խեղճ մարդ, ցաւում եմ, որ ես քեզ այդտեղ եմ տեսնում. Կարճում եմ, եթէ ճանապարհի մասը, եթէ մինչև իսկ կեսը դէպի վեր սողալ կարողանաս, այն ժամանակ քեզ կարող եմ բռնել և դուրս քաշել. Բայց գրի մէջ ընկած մարդը անկարող էր տեղից շարժուելու.

Բայց ահա գալիս է Փրկիչը, նա լսում է լացի ձայնը և բոլորովին մօտենում է գրի եզերքին. նա ցած է իջնում. բռնում է խեղճ մարդուն և դուրս հանում ասելով. «գնա՛, այլ ևս մի մեղանշիր».

ԴՐԱԿԱՆԿԱՆ—ՊԵՏՄԵԿԱՆ

ՍԵՍԵՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏՄՈՒԹԻՒՆ.

Թ. ՆԸՕԼԴԷԶԷԻ.

Այն երկրներին, որոնց իշխանները երբեմն իրապէս և երբեմն միայն անուանական կերպով պարթեական «արքայից արքային» հպատակ էին, պատկանում էր նոյնպէս իսկական Պարսկաստանը կամ

4. Հայոց հարեան ազգերից ոչ մէկի պատմութիւնը այնքան սերտ շաղկապուած չէ մեր պատմութեան հետ, որքան Պարսիցը, իսկ Պարսից պատմութիւնից մեծագոյն առընշուածին ունի հայկականի հետ Սասանեան շրջանի պատմութիւնը, որի ուսումնասիրութիւնը անհրաժեշտ է հայկական պատմութեան հետազոտութեան համար. Եւրոպական արեւելագէտներից առաջատոր Ասիայի ազգերի քաղաքակրթութեան եւ լեզուների ուսումնասիրութեան մէջ առաջին տեղն ունի այսօր Ստրասբուրգի համալսարանի ուսուցչապետ Թ. Նժդէժը, որ եւ Բրիտանական հանրագիտական քառարանի մէջ գրել է Պարսից Աքեմենեան եւ Սասանեան շրջանների պատմութիւնը. «Encyclopaedia Britannica»-ի յօդուածների գերմաներէն թնագիրը Նժդէժն հրատարակեց 1887-ին «Aufsätze zur Persischen Geschichte» որից թարգմանում ենք Սասանեան շրջանի պատմութիւնը. Ժամանակ է, որ հայոց պատմութեան ուսումնասիրութիւնը համապատասխանէ արդի գիտութեան պահանջներին, իսկ դրա համար պէտք է գտնէ մի մօտաւոր ծանօթութիւն Հայաստանի սահմանակից ազգերի պատմութեան. Մասամբ միայն այս պէտքը լրացնելու համար է ահա, որ ձեռնարկել ենք այս Թարգմանութեանը. Ժամօթ. Թարգմանչ.